

Narcís Cardona Griera

El darrer d'una nissaga de mestres d'aixa

per Llum Torrents i Jordi Montlló

Narcís Cardona Griera ha estat el darrer d'una família de mestres d'aixa. Ens deixà fa ben poquet, el 2 d'abril d'enguany. Narcís Cardona fou la sisena generació d'una nissaga de mestres d'aixa d'origen maonès que acabà afincant-se a Barcelona i aixecant unes importants drassanes. Però a més a més aquest home s'interessà profundament per la història marítima i s'esforçà en la seva divulgació: estudià l'antiga construcció en fusta, construint la Galera Reial d'En Joan d'Àustria que es pot veure al Museu Marítim de Barcelona, o la nau Santa Maria, de Colom, un encàrrec nord-americà, i es dedicà a difondre els seus coneixements per mitjà de conferències a escoles i altres llocs. Fou consultor tècnic del Museu Marítim de Barcelona, creador i conseller del Museu del Mar de Vilanova i la Geltrú, fundador i director de l'Escola de Mestres d'Aixa, vice-president de la Federació Catalana de Miniaturisme, durant vuit anys vocal de la Junta de Serveis Marítics de la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona, entre moltes altres activitats.

La senyora Maria-Teresa Cortès, secretària i col·laboradora del senyor Cardona durant molts anys en els treballs d'investigació de la història i el patrimoni marítics, féu donació al Museu de la Marina de Vilassar, segons la voluntat del seu propietari, d'un conjunt de documentació i llibres de gran interès per al nostre Museu. Des d'aquí volem retre homenatge en aquest mestre d'aixa i amant de la mar, i contribuir a mantenir present el seu record.

Els orígens d'ofici de mestre d'aixa en la família Cardona els trobem a Menorca l'any 1751, en què va néixer Pere Cardona Cardona, a Ciutadella; fill de Pere i Josefa. Va fer l'aprenentatge dels 13 als 17 anys en diversos tallers illencs, col·laborant en la construcció de llaüts i alguna que altra barca de pesca. A partir de 1811 s'estableix a Maó pel seu compte. Va morir el 12 de març de 1813. El seu fill, Gabriel Cardona Pons, va néixer a Menorca el 1790 i morí el 1838. Començà igual que el pare, fent pràctiques d'aprenentatge i d'ofici a les drassanes, ara ja, familiars, en les quals amb el temps introduí maquinària, modernitzant-les. Alguns dels seus treballs coneguts són: *Verge del Carme, Sant Pere, Teresa Maria, Petita Ciutadella, La Plana, La Mola*.

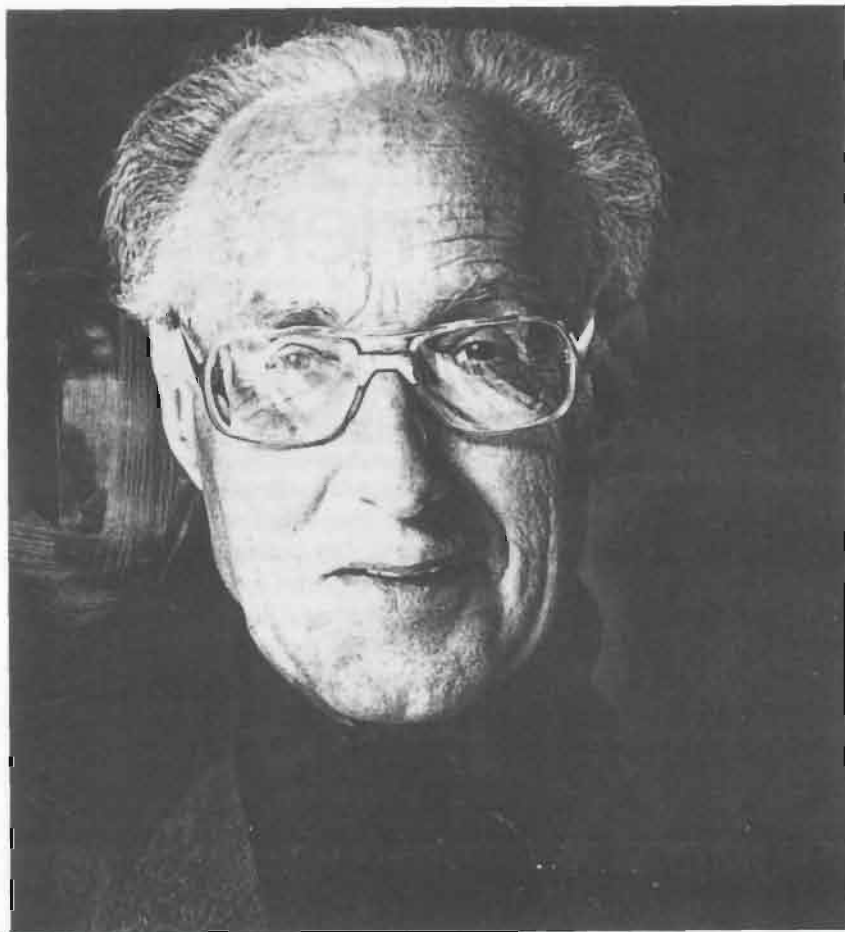
La tercera generació de mestres d'aixa dels Cardona fou representada per Gabriel Cardona Petrus (1820-1882). La seva única obra coneguda és un xabec anomenat *Ciudadelano*. Va desplaçar-se a Barcelona per observar i estudiar la possibilitat de traslladar la indústria per establir-s'hi.

El seu fill, Miquel Cardona Mir, va néixer el 10 de setembre de 1846 a Maó. Es comencen a conèixer les drassanes amb el nom d'«Astilleros Cardona». Durant uns anys va treballar a les drassanes del seu pare, però alternant, mentre aquest va viure, amb drassanes de Barcelona. El 1860 abandona definitivament les de Maó, per desenvolupar el seu treball en unes drassanes situades al Passeig Nacional de la Barceloneta i Moll del Rebaix, que existien des de 1851; féu societat els primers temps amb el seu propietari i passà a ser propietat totalment seva a partir de 1860. Hi incorporà maquinària moderna i fins a 48 treballadors. Els treballs més importants van ser les reproduccions de les naus de Colom: *Pinta i Niña*. Va construir una bricbarca, *El nuevo ciudadelano*, de 120 tones. Durant els 44 anys d'activitat va construir 4 barcases per a càrrega en el port de Barcelona, de 300 tones. També va fer reparacions en els vaixells transatlàntics de la Compañía Pinillos i Compañía Transatlántica Española. Va

iniciar la construcció d'embarcacions esportives a vela i a motor. Es tenen referències de la construcció de 2 bergantins rodons, d'unes 120 tones, però no se n'han pogut esbrinar més dades. Va transformar 2 vapors, l'*Europa* i *La Chica*, de 1.000 i 4.000 tones respectivament, en sengles clubs de regates (any 1876 el primer i 1878 el segon). El 1879 construeix el club flotant de regates per al Club Català. Entre 1882 i 1887 construeix l'edifici flotant per al Reial Club Nàutic i el Reial Yatch Club. També construeix 3 embarcacions per a salvament de naufrags de 9 i 10 metres.

Miquel Cardona Juseph fou la cinquena generació familiar de mestres d'aixa: va néixer el 6 d'agost de 1881 a Barcelona, on morí el primer de setembre de 1936. L'aprenentatge el realitzà al costat del seu pare, des de 1894. Quan es fa càrrec de l'empresa augmenta la cabuda de les drassanes i es trasllada al final del Passeig Nacional. La seva activitat industrial de 1901 a 1915 es realitza sota el nom d'«Astilleros Cardona», augmentant la indústria amb la Secció Mecànica i de Ferrer de Ribera, convertida en Societat Anònima de 1915 a 1920, any en què passa a dir-se «Astilleros del Mediterráneo, S. A.». A partir del 15 de juliol de 1921 es va dissoldre aquesta societat, reprenent la casa matriu del final del Passeig Nacional amb les mateixes seccions que al principi, i un any més tard ampliadades amb Caldereria i Electricitat.

Les ampliacions de les dues Societats Anònimes varen ser instal·lades al Moll Nou, en una superfície de 2.400 m² i a la platja de Can Tunis amb 8.800 m². La capacitat de construcció era de vaixells d'acer fins a 5.000 tones, amb els tallers complementaris per deixar enllestides les embarcacions. Alguns dels treballs realitzats són: la transformació del barco apresat als alemanys en el portahidroavions *Dédalo*, el primer i únic que ha tingut la Marina Espanyola fins a la construcció del *Príncipe de Asturias*. També els vapors de 1.500 tones i 2.500 tones *Berga, Olesa, Terrassa, Cervera*,

Narcís Cardona Grier
en un retrat de l'any 1985.

Manresa, Igualada, Villafranca; així com el veler bergantí *Gil i Sala* de 130 tones, i la transformació del *Conde Wifredo* de la Compañía Pinillos de Cadis. Contractà amb la «S. A. Depósitos Flotantes de Carbones de Barcelona» la construcció d'un remolcador de dues hèlixs i de 80 HP i dues barcasses de 250 tones, així com un barco de 900 tones per a la «S. A. Naviera Española». Va col·laborar en la creació de l'«Aeronàutica Naval» de Barcelona. Adquireix les drassanes Burell de Casa Antúnez el gener de 1917, per ampliació de capital, muntant nous tallers i maquinària. S'hi repararen els vapors *Virgen de África* i *Mercedes*, el remolcador de salvament *Belos* i el veler *Pepito*. Fou important la transformació del vaixell grec *Andromachi* i les reparacions del vapor anglès *Flandier* i la transformació de la barca *Eugenia* en pailebot de tres pals i dos motors auxiliars de 30 HP per a la «S. A. Naviera Española».

Finalment, el darrer representant d'aquesta sèrie de sis generacions dedicades a la construcció d'embarcacions, és el recent traspassat Narcís Cardona Grier, fill de Miquel i de Maria. Va néixer a Barcelona el 6 de desembre de 1917. Amb motiu de la desventurada Guerra Civil, les «Drassanes Cardona» foren destruïdes en un 80%. Durant tres anys es reconstrueixen amb moltes dificultats i es prescindeix de la totalitat de la part elèctrica, pintura, ebenisteria i part de la caldereria quedant reduïda en un 75%. Dos anys més tard queda suprimida aquesta secció, quedant en ple rendiment la secció mecànica, la de mestre d'aixa i fusteria de taller. Dels 1.915 m² ocupats al final del Passeig Nacional, se'n cobreixen 1.315; quedant la resta com a pati descobert per emmagatzemar fusta.

Des de l'any 1939 al 1976 s'hi construeixen les següents

embarcacions: 21 sardinals d'entre 10 i 12 metres d'eslora, amb els seus dos bots corresponents, completament equipats per pescar des de l'endemà de botar-los a l'aigua. Amb les mateixes condicions, 14 embarcacions de transport de passatgers amb destí a la Costa Brava, les Balears, Canàries i Màlaga. Quatre «Golondrines» i «Gaviotes» per al port de Barcelona; 14 embarcacions de pesca d'arrossegament d'entre 80 i 130 tones. A més de tot això, diferents contractes amb la Marina de Guerra espanyola per a la construcció de 38 embarcacions menors. Reparació i conservació dels guardapesques de la mateixa Marina. Construcció de 500 embarcacions esportives Optimist per a la introducció de la patent nòrdica a Espanya. Reparació i conservació de la nau *Santa María*, ancorada al port de Barcelona des de 1957 a 1976. Construcció de dues naus *Santa María*, reproduïdes a mida natural per a la Fira Mundial de Nova York (1964), i per a la Corporación Venezolana de Fomento (1968). Construcció dins del Museu Marítim de la reproducció a mida natural de la *Galera Reial* d'En Joan d'Àustria (60 metres d'eslora), exactament en el mateix lloc i emprant els materials de la mateixa procedència de la nau construïda l'any 1568 per a la batalla de Lepant de l'any 1571.

La secció de caldereria deixà de funcionar per dificultats d'obtenció de material l'any 1958, havent-se construït un total de 550 tones en 13 embarcacions de diferents tipus.

L'any 1976 les drassanes es converteixen del nom comercial «Astilleros Cardona» en la «Sociedad Anónima Astilleros Cardona», venent la totalitat de les accions el primer dia de la constitució de la societat a «Astilleros Viudes, S. L.», acabant així amb la vida activa de les sis generacions de Mestres d'Aixa i Drassanes des de 1771.